

Obsah:

I. Několik poznámek k cyklu Hudba a obraz, ročník 1994/95

1. Paul Gauguin
2. Georges Seurat
3. Vasilij Kandinskij
4. Robert Delaunay

II. Několik poznámek k cyklu Hudba a obraz, ročník 1995/96

5. Pablo Picasso a Igor Stravinskij. Malířský a hudební neoklasicismus
6. Kurt Schwitters a Luigi Russolo. Dadaismus a brutismus.
7. Wassily Kandisky a Arnold Schoenberg. Konstruktivní abstrakce a dodekafonie.
8. Piet Mondrian a Anton Webern. Neoplasticismus a dodekafonie

III. Několik poznámek k cyklu Hudba a obraz, ročník 1996/97

9. Jackson Pollock a John Cage. Americká akční malba a absolutní aleatorika
10. Hans Hartung a Karlheinz Stockhausen. Evropská akční malba a řízená aleatorika
11. Jean Fautrier a Krzysztof Penderecki. Informální malba a hudba témbřů
12. Robert Rauschenberg a John Cage. Neodada a Music for Tape.

IV. Několik poznámek k cyklu Hudba a obraz, ročník 1998

13. Sol LeWitt a Steve Reich. Výtvarný a hudební minimalismus I
14. Robert Morris a Terry Riley. Výtvarný a hudební minimalismus II
15. Zdeněk Sýkora a Pierre Boulez I. Neokonstruktivismus a multiseriální hudba - matematický princip řádu
16. Zdeněk Sýkora a Pierre Boulez II. Neokonstruktivismus a multiseriální hudba - syntéza řádu a svobody

V. Několik poznámek k cyklu Hudba a obraz, ročník 1999

17. Claude Monet a Claude Debussy. Malířský a hudební impresionismus
18. Pablo Picasso a Igor Stravinskij. Kubismus a radikální folklorismus
19. Paul Klee a Anton Webern. Imaginativní malba a volná atonalita
20. Willem de Kooning a Alban Berg.

VI. Několik poznámek k cyklu Hudba a obraz, ročník 2000

21. Antonín Slavíček a Vítězslav Novák. Český malířský a hudební impresionismus
22. Jan Preisler a Josef Suk I. Impresionisticko-symbolistická syntéza v českém malířství a hudbě
23. Jan Preisler a Josef Suk II. Secesní symbolismus a českém malířství a hudbě
24. Jan Preisler a Josef Suk III. Expresionisticko-symbolistická syntéza v českém malířství a hudbě

VII. Několik poznámek k cyklu Hudba a malířství, ročník 2001

25. John Bazaine a Pierre Boulez. Tachismus a puntualismus
26. Arman a John Cage. Neodada ve výtvarném umění a v hudbě
27. Jean Tinguely a Edgar Varèse. Neodada a technická hudba
28. Alexander Calder a Earle Brown. Kinetické umění a aleatorická hudba.

(c) Jaroslav Bláha 2001

Několik poznámek k cyklu

Hudba a obraz, ročník 1994/95

Jaroslav Bláha

Cyklus dozrá v letošním ročníku několika změn. Ty jsou podmiňovány především tím, že se od staršího malířství přesuneme do období moderního umění (v tomto ročníku od impresionismu do I. světové války). V moderním malířství se totiž radikálně mění vztah k námětu. Ten již není objektem zobrazení, jak tomu bylo v předchozím vývoji, ale prostředkem k řešení výtvarných problémů. Tento přístup bude v letošním ročníku demonstrován obrazy Paula Gauguina a Georgese Seurata. Jiná zásadní proměna je spojena s přechodem od figurativního (předmětného) malířství k nefigurativnímu (nepředmětnému, abstraktnímu). Zde totiž tradiční námět opouští o viditelnou realitu mizí spolu s předmětnou obodou skutečnosti. Tomu odpovídají i názvy abstraktních obrazů: Improvizace, Kompozice a nejčastěji Bez názvu. Tento druhý trend bude zastoupen obrazy Vasilije Kandinského a Roberta Delaunaye.

Z výše uvedených proměn vyplývá, že spojitost mezi hudbou a obrazem ve 20. století je nezbytně hledat v jiné rovině než námětové - v rovině, kde jsou vzájemně mezi malířstvím a hudbou daleko těsnější a konkrétnější a kde jich právě malířství začíná vědomě využívat.

Tento proces vědomého využití podstaty hudby jako katalyzátoru urychlujícího reakci, jejímž výsledkem je kvalitativní proměna malířství, začíná u Gauguina, který prorocky prohlásil: "Buďte přesvědčeni, že malířství vstupuje do

svě muzikální fáze." Podstatou této "muzikální fáze" malířství je osvobození výrazových prostředků z přímé závislosti na realitě tak, že se postupně stávají autonomními obdobně jako výrazové prostředky hudby (melodie, harmonie, rytmus, dynamika atd.). Jde o postupný proces, který se formuje ve dvou vývojových prouděch: výrazově symbolickém a racionálně formovém.

1. Ve výrazově symbolickém proudu je osvobozování výrazových prostředků postaveno na intuici a vytváření cílené a námět se stává jen "zámkou k sestavě linií a barev" (Gauguin).

2. Racionálně formový proud se naopak stále důsledněji přibližuje abstraktnímu řádu hudby nejen z hlediska celkové kompozice obrazu, ale i pravidel, jimiž se řídí jednotlivé výrazové prostředky.

Výbráné ukázky chtějí představit oba vývojové proudy, a to ve fázi zrodu zmíněných kvalitativních proměn (Gauguin, Seurat) a ve fázi jejich dovršení (Kandinský, Delaunay) v první vývojové etapě moderního umění.

V nově pojatém cyklu se však budeme potýkat s jedním závažným problémem, a tím jsou černobílé reprodukcce. Malířský projev vybraných umělců je totiž posáven především na barvě jako dominantním výrazovým prostředkem. Proto vždy za popisem k černobílé reprodukcce uvedeme v závorkách dostupnou publikaci či jiný zdroj (většinou Píjovanovy Dějiny umění), kde je kvalitní barevná reprodukcce.